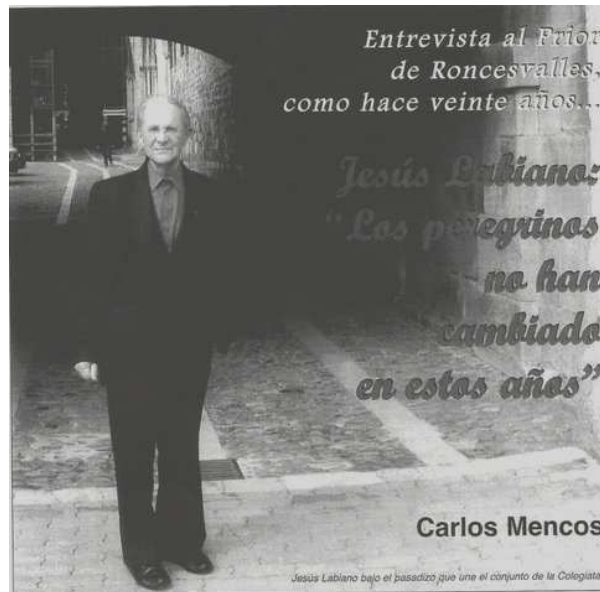

Een interview met de Prior van Roncesvalles net zoals 20 jaar geleden.....
 Don Jesús Labiano: “De pelgrims zijn in al die jaren niet veranderd”.

Carlos Mencos

Don Jesús Labiano onder de doorgang die de gebouwen van ‘La Colegiata’ met elkaar verbindt.

Precies 20 jaar geleden zag ons tijdschrift ‘Peregrino’ het levenslicht en in het eerste nummer ‘cero’ werd begonnen met een serie interviews . Het eerste interview in deze reeks maakte José Ignacio Díaz met Javier Navarro, de toenmalige Prior van ‘La Colegiata de Roncesvalles’. Nu, twintig jaar later, hebben we die datum willen herdenken door terug te keren naar Roncesvalles en een interview te maken met Don Jesús Labiano, de huidige Prior van Roncesvalles.

Erg nieuwsgierig ga ik naar Roncesvalles. Ik ben er dikwijls geweest, maar nooit om terug te blikken op het verleden. Maar nu, met het nummer ‘0’ van het tijdschrift ‘Peregrino’ in mijn hand, speur ik naar verschillen in deze kleine Navarrese enclave in vergelijking met het jaar dat het genoemde tijdschrift het levenslicht zag en een interview bevatte met Javier Navarro, een priester belast met de opvang van de weinige pelgrims die Roncesvalles toentertijd aandeden. Het klooster van Roncesvalles heeft deze opvang van pelgrims in het verleden altijd verzorgd en zal deze met grote zekerheid voortzetten ook bij het minder worden van de huidige ‘boom’, aangewakkerd door de opkomst van onze moderne genootschappen. Het laatste gedeelte van de weg naar Roncesvalles is eenvoudig, wat saai; dezelfde weg als in de jaren tachtig, maar met tien keer zoveel verkeer, inclusief vrachtwagens en auto’s met caravans. De hedendaagse projecten betreffende de aanleg van nieuwe wegen en autowegen zijn legio, maar hebben deze historische weg tot nu toe nog niet veranderd. Bij aankomst in Roncesvalles, worden we direct geconfronteerd met het eerste verschil: de naamsverandering. Volgens de Baskische wet werd de naam veranderd in Orreaga-Roncesvalles. Dit om het gebruik van het Baskisch, ook in de plaatsnamen, te stimuleren. Zo verloor deze

‘kloostergemeenschap’ eigenlijk zonder slag of stoot haar historische naam. Het tweede verschil: Ik kan geen plaats meer vinden om te parkeren in Roncesvalles.

Deze bucolische enclave is overstroomd door toeristen, autobussen en toekomstige pelgrims die de gehele weg in beslag hebben genomen: overal rond het klooster staan auto’s, busjes ter ondersteuning van pelgrims en zelfs een wagen van een bagagevervoerbedrijf (rugzakken) geparkeerd. Ik parkeer zo goed en zo kwaad als ik kan en tussen honderden toeristen en pelgrims loop ik naar het ‘hoofdgebouw’. Ik vergelijk de huidige aanblik met de foto’s van het tijdschrift van 20 jaar geleden. De gebouwen van toen zijn praktisch allemaal gerestaureerd en de toenmalige eenzaamheid is vandaag de dag slechts een herinnering die men alleen nog in de winter en de nachtelijke uren kan ervaren.

Vandaag de dag staat Javier Navarro niet meer aan het begin van de ‘Camino’.

De aandacht voor af en toe 3 of 4 pelgrims is veranderd in een permanente en dagelijkse opvang voor vele pelgrims op weg naar Santiago.

Don Jesús Labiano, vanaf 1984 Prior van ‘La Colegiata de Roncesvalles’, is degene die ons nu gastvrij ontvangt in zijn kantoor om daarna een rondgang met ons te maken:

De Prior voor zijn 'Colegiata'

Don Jesús, wat is er van Javier Navarro geworden?

Antwoord: Javier Navarro houdt zich momenteel met heel andere dingen bezig.

Hij was hier vóór mij en samen met Jesús Lizarraga en Andrés Muñoz (leden van de vrienden van de Camino in Navarra) begonnen zij pijlen en andere wegaanduidingen aan te brengen.

Maar de 'Camino' groeide ons boven het hoofd en nu houdt Javier zich met andere zaken, waaronder parochiële, bezig.

Wij hebben begrepen dat momenteel het aantal priesters in Roncesvalles met bijna de helft is teruggelopen en dat zij ook nog de zorg hebben voor de naburige parochies die geen pastoor meer hebben.

- Op zaterdag, op zondag en op vele werkdagen zijn we daar. Ik ben bijvoorbeeld bisschoppelijk vicaris van de nonnenkloosters. Hierdoor ben ik verplicht om 2 dagen per week naar Pamplona te gaan en de Navarrese kloosters te bezoeken.

Roncesvalles is zowel een gemeente als privé eigendom van de kerk. Hoe beheert of bestuurt men dat?

- Tijdens de onteigening van het kerkelijk onroerend goed in de 19e eeuw, bleef de grond die toebehoorde aan Roncesvalles voor ons behouden. In de jaren 80 van de vorige eeuw konden we onze uitgaven dekken met de grondopbrengst, maar sinds 7 of 8 jaar geleden kon men hier nog geen boom meer verkopen, omdat de prijs van het hout erg was verlaagd na de val van het 'IJzeren Gordijn'. Vanaf die tijd leven wij van aalmoezen en de voorzienigheid.

De fondsen zijn de afgelopen 20 jaar opgegaan aan de restauratie van de gebouwen. Het heeft miljoenen gekost.

Roncesvalles is veel veranderd, net als trouwens de hele Camino.

- In de jaren 80 hadden we een paar honderd pelgrims per jaar. Dit jaar, 2007, hebben al meer dan 50 duizend pelgrims de nacht in Roncesvalles doorgebracht. Er komen pelgrims tot de Kerst. De pelgrimstocht naar Santiago is vandaag de dag een mondiaal gebeuren geworden. Voorheen kwamen er slechts enkele pelgrims uit Centraal Europa, tegenwoordig komen ze uit meer dan 70 landen.

Wat is er veranderd in de opvang van de pelgrims, hoe worden de pelgrims tegenwoordig opgevangen?

- Vroeger werden de pelgrims opgevangen in het gebouw van de 'Beneficiados'.

Maar dat bevindt zich tegenwoordig in zeer slechte staat, zodat we het moesten sluiten. Op een gegeven moment stortte het dak in, maar gelukkig was er niemand binnen. In de winter gebruiken we alleen de dependance van het klooster, een kamer met verwarming voor 18 personen. Want het is onmogelijk de huidige pelgrimsherberg 'Itzandegía' dan te verwarmen.

De rest van het jaar hebben we 120 plaatsen in 'Itzandegía'. Bovendien zetten we in de zomer een tentenkamp op voor 100 plaatsen. 'La Colegiata' huurt hiervoor enkele sanitaire units. Ook hebben we nog de beschikking over de 'Jeugdherberg', maar deze staat onder auspiciën van de regering van Navarra. Hier zijn de bedden iets duurder. En als dit alles nog niet voldoende is, kunnen de pelgrims ook nog ondergebracht worden in de plaatselijke hostels en in Burguete.

De toeloop tegenwoordig is massaal. Is de betrokkenheid van 'La Colegiata' hierdoor met de pelgrim nog steeds hetzelfde?

- Je kunt je niet voorstellen, hoe erg we het vinden dat het persoonlijke contact met de pelgrims wat minder is geworden. We hebben weinig mensen en er is veel te doen.

We zouden het erg fijn vinden als we voor dit persoonlijke contact iets meer open konden staan.....

Het is een erg verantwoordelijke taak, die nog verantwoordelijker wordt door ons priesterschap. Bovendien geeft het bijzonder veel voldoening en dankbaarheid. Vroeger was het wat gemakkelijker. Men belde af en toe voor jou aan de deur en dat was het. Maar het is ons allemaal een beetje boven het hoofd gegroeid en sinds 10 jaar hebben we een (opvang)bureau voor pelgrims, met aan het hoofd Marisol. Zij verdient een salaris, betaalt haar sociale premies en heeft daardoor sociale zekerheid.

Is één persoon hiervoor genoeg?

- We hadden het grote voordeel, dat we tot voor enkele jaren konden rekenen op de 'Vrienden van de Camino de Santiago' in Guipúzcoa. Zij verzorgden de opvang van de pelgrims. Zij deden dit op vrijwillige basis en wij van onze kant boden hun daarvoor logies en eten aan. Maar toen de inkomsten van 'La Colegiata' minder werden, moesten we een beslissing nemen of 'de winkel sluiten wegens een sterfgeval' of doorgaan met de opvang en daarvoor aan de pelgrims een kleine vergoeding te vragen. We begonnen met € 5,00.

De vrijwilligers uit Guipúzcoa besloten niet meer te komen als er door de pelgrims betaald moest worden voor de opvang. Er was echter geen andere oplossing.

In hoeverre is het thema van het geld belangrijk?

- Ik eet 'ons dagelijks brood' op krediet. In het begin hadden we een soort (donativo)spaarpotjes voor een vrijwillige bijdrage van de pelgrims. Er werd echter weinig bijgedragen en zat er al wat geld in het potje, dan werd dat er vaak nog uitgehaald. Het mooiste en het beste is natuurlijk een volkomen gratis opvang van de pelgrims, maar dat is vandaag de dag niet meer te doen. Met een zo grote aanloop van pelgrims is het ook een gaan en komen van werknemers van allerlei bedrijven: de timmerman,

de elektricien, de smid, de loodgieter etc. En hier is het niet hetzelfde als in Pamplona als je belt voor een loodgieter.

In 'Itzandegia' brandt de verwarming ook in de zomer, want de herberg is een vrieskast.

Hoe je het ook bekijkt, Roncesvalles zelf kan dit niet alléén opbrengen. Om zich zelf te kunnen bedruipen is Roncesvalles afhankelijk van het toerisme. We hebben afgelopen zomer met succes een nieuw appartementencomplex geopend. Dat is niet voor de pelgrims, maar voor bezoekers en toeristen.

Hoe verloopt de opvang van de pelgrims momenteel?

- In Eunate woonde een gepensioneerd echtpaar.

Het waren hospitaleros en ze kwamen uit Venezuela. Toen ik bij hen op bezoek was, brachten ze me in contact met een afvaardiging van het Nederlands Genootschap van Sint Jacob, een bloeiend Genootschap met meer dan 4.000 leden. Ik sprak met hen over ons probleem en ze beloofden mij voor hospitaleros te gaan zorgen. En vanaf dat moment worden we elk jaar geholpen door Nederlandse hospitaleros vanaf de Goede Week tot begin november. Aan het begin van het jaar stuurt men ons een planning op met de namen van de hospitaleros, ingedeeld in groepjes van 3 en 4 personen. Elke groep komt 2 weken. Ik ben erg blij met de Nederlandse hospitaleros en bovendien zit er in zo'n groep altijd wel iemand die een beetje Spaans spreekt.

Daarnaast doen we in de zomer ook een beroep op de Spaanse scouting om ons in juli en augustus te komen helpen bij de opvang van pelgrims, die in het kampement overnachten.

Persoonlijke aandacht voor een pelgrim

Zijn er met zoveel activiteiten wel eens moeilijke momenten?

- Het lijkt dat de 'Camino' gemakkelijk en toegankelijk is.

Velen beginnen in St.-Jean-Pied de Port, maar men moet wel klimmen, het kan mistig zijn en sneeuwen. De signalen zijn dan nauwelijks nog te lezen en sommigen verdwalen. Dit heeft 3 of 4 doden tot gevolg gehad. Het is erg moeilijk, wanneer je om 7 uur 's morgens wordt gebeld met de mededeling dat er een pelgrim is overleden.

Men zegt dat tegenwoordig veel 'peregrinos', 'turigrinos' (toeristische pelgrims) zijn geworden.

- De pelgrims in Roncesvalles zijn de afgelopen 20 jaar niet veranderd. De religieuze en spirituele motivatie is in verhouding met het aantal pelgrims zelfs toegenomen. Tijdens de 'Pelgrimsmis' zit de kerk vol. Het is maar een heel klein percentage van de pelgrims dat niet naar de mis en de pelgrimszegen gaat. Het respect, de aandacht en de ingetogenheid (fatsoen) van alle pelgrims is exemplarisch. Er is niet de geringste spotternij die het heilige karakter van de dienst zou kunnen verstoren. Dat is trouwens nog nooit gebeurd.

Ja, er waren wel eens problemen bij het ter communie gaan bijvoorbeeld. Veel mensen hadden vaak geen idee wat de 'communie' eigenlijk inhield. Ze beschouwden dit gebruik als een soort pelgrimsritueel en gingen gewoon ter communie, maar het viel onmiddellijk op dat ze onbekend waren met dit sacrament. We hebben daarom een bericht opgesteld dat ik voorlees in het Spaans, Frans en Engels en waarin ik uitleg dat de communie een ritueel is voor katholieken die geloven in de aanwezigheid van Jezus Christus en dat ze zich in vrede met God verbonden voelen. Zo, zijn we er in geslaagd dat men begrip en respect heeft gekregen voor de communie, maar ook degenen die niet ter communie gaan, vragen om de pelgrimszegen en gaan net zo gelukkig op weg.

20 jaar geleden was er veel discussie over het idee om een 'geloofsbrief' in het leven te roepen. . . . Hoe heeft de 'credencial' gefunctioneerd?

- Aan een kant heeft de 'geloofsbrief' niet gewerkt. Dit komt vooral omdat de overgrote meerderheid van de pelgrims hier naar toe komt en zegt dat men pelgrim is, zonder ook maar enig aantoonbaar bewijs dat dit de waarheid is. Moeten wij daarop vertrouwen?

Gezien het gigantische aantal pelgrims zal het onmogelijk zijn dit goed te regelen.

Soms komen er volle bussen die vragen om een 'credencial'. Als men dan ziet dat het niet om 'echte' pelgrims gaat, wordt er geen 'credencial' afgegeven.

Komen er zoveel pelgrims naar Roncesvalles, omdat deze plaats als het beginpunt van de 'Camino' wordt beschouwd?

- Wij hebben zelf nooit reclame gemaakt over het feit dat vanaf hier de 'Camino' naar Santiago de Compostela begint. Wel is de institutionele viering van het 'Heilig Jaar' hier begonnen. Naast een vertegenwoordiger van het 'Koninklijk Huis' komen hier dan ook alle presidenten en andere regeringsfunctionarissen van de Autonome Regio's die toerisme in hun portefeuille hebben. Zo viert men hier de grote opening van de 'Camino' naar Santiago.

Hoe zou de opvang van de pelgrim zich in Roncesvalles verder kunnen ontwikkelen?

- Momenteel moet de pelgrim om 08.00 uur 's morgens vertrekken: de hospitaleros moeten de herberg schoonmaken, opruimen en alles gereedmaken voor de opening van 16.00 uur 's middags. Dit alles voor een goede opvang van de 'nieuwe' pelgrims. Het merendeel van de pelgrims arriveert 's middags, maar ook om 21.00 uur 's avonds kunnen er nog pelgrims over de berg komen. Ik ben bezig met een nieuw plan voor de opvang van pelgrims.

Don Jesús Labiano met het nummer 'cero' van het tijdschrift 'Peregrino'

Dit jaar was de jeugdherberg van Roncesvalles gesloten. Het gebouw was in eerste instantie ingericht als een school voor beroepsonderwijs, daarna heeft men het gebruikt als jeugdherberg en nu zou ik er de voorkeur aan geven als het een pelgrimsherberg zou worden. Er zijn daar slaapkamers, toiletten (sanitaire blokken) . . . met een grote capaciteit.

Alleen al op de boven verdieping is gemakkelijk plaats voor 150 pelgrims en dan zijn er ook nog de kleine vertrekken die men zou kunnen inrichten als refugio. Afhankelijk van het aantal in te richten slaapkamers (zalen) is er dan plaats voor zeker 300 pelgrims. De huidige pelgrimsherberg zou dan kunnen worden aangepast en verhuurd voor andere evenementen.

In de (verre) toekomst zou de opvang gedaan kunnen worden door één familie die zich 24 uur per dag en 12 maanden per jaar alleen daar mee bezig zou houden.

En over 20 jaar?

- Ik besef dat ik een uitzonderlijke getuige ben geweest. Toen wij hier kwamen ontvingen we ongeveer 100 pelgrims per jaar en nu zijn het er 50 duizend. Maar de 'Camino' is meer. Het is niet alleen wandelsport. Onze pelgrimsherberg telt 60 stapelbedden (120 bedden), er wordt gesnurkt, het is koud of warm Tijdens de 'Camino' moet men zich veel ontfemen en opofferingen getroosten. Ik merk, dat de 'Camino' een religieuze en spirituele waarde heeft; een waarde die men zou kunnen samenvatten in een enkel woord 'zoektocht'.

Er zijn mensen die in het diepst van hun hart een ontevreden gevoel hebben over de hen omringende materialistische en oppervlakkige 'draaikolk' die maatschappij heet. De reactie van deze ontevreden minderheid is de oorzaak van een hier in Roncesvalles, gelukkig, steeds groter wordend aantal pelgrims. Ik merk dit vooral uit gesprekken met pelgrims tijdens het biecht horen.

Je zou misschien kunnen zeggen: "Hoe groter de groep ontevredenen, hoe beter het zal gaan met de 'Camino'. Hoe gecompliceerder en verstikkender de egoïstische sfeer is die ons omringt, des te meer mensen zullen er ontevreden worden met hun zucht naar geld en het vinden van voldoening in oppervlakkige genoegens. Hierdoor zal men op zoek gaan naar iets anders".

Tegen de tijd dat men het doel van de pelgrimage nadert, weet ik niet wat de 'Camino' met iemand doet, maar er is een soort toegevoegde waarde. Want ook al begint men met een niet te definiëren gevoel voor wat betreft het doel, men zal zeker in Compostela aankomen als een echte pelgrim. Dit alles door contacten onderweg met vele mensen, door de monumenten, tot stand gekomen door het 'Geloof', en door de speciale ontmoetingen met personen gedurende de bijna 800 km lengte van de 'Camino'. Te voet is eigenlijk het beste, beter dan te paard of met de fiets en het liefst in een ruk. Zo zal de 'Camino' deel worden van de pelgrim en een nieuwe wending geven aan zijn leven.

Wat zal de toekomst Roncesvalles brengen? Hoe zal het eruitzien over nog eens 20 jaar?

Dat is moeilijk. Het is onmogelijk te voorspellen welke pelgrimswegen er dan nog zullen zijn. Behalve die ene, natuurlijk, die zal altijd blijven bestaan: De 'Camino' naar Santiago.

***Carlos Mencos
(tekst en foto's)***